

Titel: Glaspusterens børn

Tema: Eventyr, barn og voksen, kærlighed, egoisme
Fag: Dansk
Målgruppe: 5.-6.årgang

E-bog/Bog: "Glaspusterens børn" af Maria Gripe (1964), udgivet på Gyldendal i 2017, handler om de to børn, Klas og Klara, som vokser op hos deres forældre, Albert og Sofia. En nat kommer Sofia til at tænke, at børnene er så besværlige, og kort tid efter forsvinder de fra markedspladsen, hvor de er sammen med deres forældre. Klas og Klara forsvinder til Ønskestaten, hvor de flytter ind hos Herskeren og Herskerinden. Men Herskerinden finder også børnene besværlige og hyrer en barnepige, Nana, til at tage sig af dem. Nana er ikke den, hun udgiver sig for at være - nu er børnene for alvor i hendes VOLD (som der står i romanen). Spåkonen, Flagre Mildvejr, bliver børnenes, og måske også forældrenes, redning.

Romanen kan læses som et eventyr på mellemtrinnet, men har også potentiale til at blive læst af udskolingens elever.

Det tilhørende overlay vedrører læsningen af e-bogen, men kan også løses ved læsning af romanen i analog format. "Glaspusterens børn" findes kun som e-bog på CFU.

Faglig relevans/kompetenceområder

"Glaspusterens børn" udkom i 1964, og forfatteren bag har vundet mange priser for sin børnelitteratur. Ofte sammenlignes Maria Gripes forfatterskab med Astrid Lindgrens og ikke uden grund. I bogen her foldes to mere eller mindre fantasifulde verdener ud, og børnenes rejsen mellem de to verdener trækker på intertekstuelle referencer til f.eks. "Brødrene Løvehjerte".

I denne roman er det ikke døden, der er "på spring", men derimod forholdet mellem barn og forældre - og ikke mindst forældrenes manglende blik for deres børn i jagten for at overleve eller få alt, hvad de peger på.

I overlayet til romanen vægtes to typer opgaver, der understøtter arbejdet med fagets fire kompetenceområder. Eleverne arbejder før, under og efter romanlæsningen med tre forskellige opgaver, der stilladserer læsningen for eleverne. Sideløbende arbejder de med fem fremstillingsopgaver.

Opgaverne kan løses i forbindelse med, at romanen læses fælles på klassen, løbende i den enkeltes læsning af romanen eller efter endt læsning, som videre bearbejdning af romanen. Fremstillingsopgaverne er formuleret som skriveordrer med den hensigt, at alle elever vendes til opgaver, hvor der er formuleret et formål og et stillads for det, der skrives om.

Der stilles få refleksionsspørgsmål undervejs i læsningen. Det betyder også, at der er et stort sideantal, der skal læses mellem de enkelte opgaver. Dette skyldes et forsøg på ikke at forstyrre elevernes fordybelse i deres romanlæsning - andet end på tidspunkter,

hvor særligt fremstillingsopgaverne udfolder elevernes refleksioner over romanens indhold og budskab.

Sideløbende med det danskfaglige arbejde, bør eleverne samtale om opvækst, kærlighed og forholdet mellem børn og forældre. Dette kan gøres på mange forskellige måder.

I 2012 udgav Institut For Menneskerettigheder undervisningsmaterialet, Børns Rettigheder, målrettet mellemtrinnet. Det kan tilgås via dette link: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/laeringsportal/en/mellemtrin/mellemtrinnet_bornsrettigheder.pdf. Her skal eleverne arbejde med forskellige vinkler på børns rettigheder, som kan understøtte det danskfaglige arbejde med "Glaspusterens børns" ift. et fokus på det at være barn og besidde en række ukrænkelige rettigheder i et fællesskab.

Ideer til undervisningen

Herunder er beskrevet de forskellige undervisningsforslag i det tilhørende overlay til romanen.

Styr på ordene

"Glaspusterens børn" indeholder mange ældre udtryk, som kan vanskeliggøre læsningen af romanen. Inden romanlæsningen sættes i gang foreslåes det, at eleverne forklarer en lang række ord, som de vil møde løbende i romanen. Der er i overlayet vedhæftet et skema med udvalgte ord, som eleverne skal forklare. Skemaet kan justeres, så eleverne selv tilføjer flere ord.

Forklar følgende ord	
Forklar følgende ord i skemaet, således at du altid har dem ved hånden, når du læser romanen. Måske kan disse ord udfordre din læsning. Måske kan disse ord vise helt nye lag af romanen, når du læser den.	
Ord:	Forklaring:
Skætte hør	
Et under	
Længselsfuldt udtryk	
Mismod	
Misfornøjelse	
Tålmodighed	
Petermeslag	
Sælsomt	
Beherske	
Usædvanlig	
Overfædsk	
Kusk	
Gæstgivergården	
Gamlingen	
Ærefrygt	
Uværdigt	
Harme	
Lydigt	

Styr på de to verdener

"Glaspusterens børn" indeholder to verdener, som børnene, Klas og Klara samt Flagre Mildvejr rejser mellem. For at få greb om disse to verdener - dels ligheder, men også forskelle - kan eleverne udfylde og støtte sig til nedenstående skema. Skemaet vægter særligt børnenes bopæl og miljø i de to verdener, Nöda og Ønskestaden, da de er tydelige katalysatorer for romanens budskab. Skemaet fremgår også af overlayet.

To verdner i en bog
I bogen, Glaspusterens Børn, findes to verdner. Den verden, Nöda, hvor Klas og Klara bor med deres forældre, som sælger glas på markedspladsen og så den verden, hvor Klas og Klara flytter ind hos Herskeren og Herskerinden.
Beskriv forskellen mellem de to verdner i dette skema.

	Nöda	Ønskestad
Bopæl		
Miljø omkring bopæl (f.eks. markedspladsen i Nöda)		
Personer (f.eks. tjenestefolkene i Ønskestad)		

Styr på romanens budskab(er)

Efter læsning af romanen skal eleverne forsøge at få greb om romanens budskab(er) ved at lave kompositionen for romanen. De vælger vinkel på kompositionen - det kan f.eks. være raven, Kloges, udvikling der følges gennem romanen. Det være Klas, der er fokus på i forhold til den udvikling, som han gennemgår. Det kan også være spåkonen, Flagre Mildvejs, færden der er fokus på. Eleverne kan udfylde kompositionen for romanen ud fra nedenstående ark, som også fremgår af overlayet.

Komposition i "Glaspuusterens Børn"
Lav en tegning, hvor du viser kompositionen i romanen (du kan f.eks. vælge at vise raven, Kloge, udvikling igennem hele romanen eller Sofia/Herskerindens).

Sideløbende fremstillingsøvelser i overlayet

For at opfylde kompetencemålet for fremstilling på mellemtrinnet, så er det vigtigt, at eleverne sættes i autentiske (også simulerede) skrivesituationer, hvor de må anvende forskellige fremstillingsformer for at formidle deres tekst med en hensigt målrettet en modtager. I fem skriveøvelser med afsæt i romanen er det hensigten, at eleverne udvikler kompetencer inden for fremstilling og formidling samt de fem fremstillingsformer; at berette, at informere, at instruere, at argumentere og at reflektere.

Alle fremstillingsøvelserne er formuleret som skriveordrer, hvor formålet med skriveøvelser samt væsentligste opgavekrav er formuleret i bydeform.

I første fremstillingsopgave skal eleverne lave en berettende tekst. De skal skrive Sofias dagbog (biologisk mor til Klas og Klara) og dermed forestille sig en anden afsender og modtager end dem selv.

Skriveformål:
Du skal skrive en berettende tekst. Du skal lære at gengive en række begivenheder skriftligt.

Skriveordre:
Forestil dig, at du er moren, Sofia, der er kommet til at sige nogle ubetænksomme ting om sine børn. Skriv Sofias dagbog om aftenen, inden hun går i seng, hvor du fortæller om dagen, der er gået og ikke mindst det, som du fik sagt til Albert om jeres fælles børn.

Din dagbog skal indeholde:

- Sætningen, "Kære Dagbog..."
- Tre eksempler på begivenheder, der er sket i løbet af dagen
- Jeres samtale om jeres børn
- Din bekymringer efter denne samtale

Skriv dagbogen på computer, læs den igennem og ret eventuelt sproglige fejl.

I anden fremstillingsopgave skal eleverne lave en instruerende tekst, hvor de fordyber sig i Flagre Mildvejr's magiske univers. I den instruerende tekst skal eleverne anvende verber i bydeform og derigennem oplever de forskellen på den berettende/fortællende tekst, som de lige har skrevet samt de læser med "Glaspusterens børn". Denne fremstillingsopgave er også tænkt som en introduktion til Flagre Mildvejr, som er en central person i romanen.

Skriveformål:
Du skal lave en instruerende tekst. Du skal give modtageren af din tekst mulighed for at spå andre mennesker.

Skriveordre:
Forestil dig, at du er spåkonen, Flagre Mildvejr, der netop har sat sit telt op på markedspladsen, hvor hun tilbyder at spå folk. Flagre Mildvejr ved endnu ikke, hvordan hun skal spå. Producer en spåkoneopskrift, som Flagre Mildvejr kan følge, når hun skal spå folk på markedspladsen.

Din spåkoneopskrift skal indeholde:

- Liste over ingredienser og genstande, som Flagre Mildvejr skal bruge
- Trinvis rækkefølge for at spå
- Verber i bydeform (Tag, peg, hop osv.)
- Du eller man

Lav opskriften i hånden (evt. på A3), tegn, skriv og overvej nøje layout, så Flagre Mildhed får lyst til at læse opskriften flere gange.

I tredje fremstillingsopgave skal eleverne lave en reflekterende tekst. I denne tekst er der ikke defineret en genre, men derimod mere en skriveteknik. Hurtigskrivning understøtter i høj grad den reflekterende skrivestil og begge dele afprøves i denne opgave. Ligeledes er det lighederne og forskellen mellem de to mødre i romanen, der er fokus på - et potentielt budskab i romanen, som eleverne behandler gennem fremstilling.

Skriveformål:
Du skal lave en [reflekterende](#) tekst. Du skal vise dine tanker om de to mødre i historien, Sofia og Herskerinden.

Skriveordre:
Du skal sætte blyanten på papiret og skrive løs. Du må ikke løfte blyanten i fem minutter. Skriv løs om de tanker, du gør dig om børnenes rigtige mor, Sofia, og deres nye mor, Herskerinden.

Overvej, hvilke ligheder og forskelle, der er mellem de to kvinder.

I fjerde fremstillingsopgave skal eleverne lave en argumenterende tekst. De skal forestille sig, at de er Herskeren som afsender et læserbrev om det at være forkælet. Igen skal eleverne forholde sig til en anden afsender end dem selv samt i forlængelse af første fremstillingsopgave nu også selv beslutte, hvem modtager er for læserbrevet. Det er vigtigt som lærer at understøtte eleverne med eksempler på, hvor i avisen læserbrevet trykkes og hvordan det ser ud.

Skriveformål:
Du skal lave en [argumenterende](#) tekst. Du skal vise dine holdninger om det at være forkælet.

Skriveordre:
Forestil dig, at du er Herskeren, der skriver et læserbrev til den lokale avis. Heri argumenterer du for dine holdninger og synspunkter i forhold til at være forkælet (som f.eks. hans kone er det)

Dit læserbrev skal indeholde:

- Beskrivelse af, hvad diskussionen handler om (forkælelse)
- Dine egne holdninger samt andres til det at være forkælet. Det kan f.eks. være en ekspert, der udtaler sig om forkælede børn og voksne
- Brug følgende sætninger: for det første, for det andet...
- Du skal slutte dit læserbrev med en konklusion

Du kan hente inspiration på nettet til, hvordan et læserbrev sættes op i forhold til layout. Husk, at der skal være en rubrik, Herskerens navn i byline samt at læserbrevet skal være sat op i spalter.

I femte fremstillingsopgave skal eleverne lave en informerende tekst. De skal forestille sig at være skribenter, der skal lave et lille portræt af forfatteren, Maria Gripe. Her er det vigtigt at vise eleverne "De små fagbøger" som eksempel, således at de ud fra en modeltekst kan konstruere deres egen tekst.

Skriveformål:

Du skal lave en [informerende](#) tekst. Du skal skrive et portræt af forfatteren, Maria Gripe, og romanen, "Gaspusterens Børn".

Skriveordre:

Forestil dig, at du er en forfatter, der skal fortælle om en anden forfatter og et af hendes største værker.

Din fagtekst skal indeholde:

- Data om forfatteren
- Data om romanen, "Gaspusterens Børn" (udgivelsesår, forlag, antal sider, persongalleri osv.)
- Data om filmatiseringen af "Gaspusterens Børn"

Du skal layoute din tekst, så den kan trykkes i "Den lille fagbog om eventyr". Du kan finde inspiration i andre udgivelser i samme serie.

Når eleverne fremstiller, er det vigtigt, at de også får mulighed for respons. Responsen kan gives ud fra skriveordrenes rammer og krav samt gives skriftligt eller mundtligt.

Supplerende materialer

Undervisningen i og med "Gaspusterens børn" kan suppleres med andre materialer fra CFU. Der er ikke andre materialer tilgængelig af eller om Maria Gripe end "Gaspusterens børn".

Som supplement kan eleverne læse e-bogen; "Brødrene Løvehjerte" af Astrid Lindgren. Her er udviklet overlay til romanen, som særligt vægter elevernes litteraturarbejde.

Der kan ikke tilgås en filmatisering af romanen på www.mitcfu.dk, men derimod kan der suppleres med dokumentarudsendelser omkring forholdet mellem barn og forældre i 1960'erne (hvor romanen er skrevet) sammenlignet med i dag.